МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ISSN 3083-6557 print

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Випуск 3 (50), 2025

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Ризики продовольчої безпеки в умовах невизначеності: аналітика, управління, прогнозування, фінансово-маркетингові інструменти мінімізації”

м. Київ, МАУП, 23 грудня 2025 р.

Київ
2025

Є. А. Степаненко, Г. О. Кузьменко
Механізми публічного адміністрування забезпечення продовольчої безпеки в умовах невизначеності *104*

Г. О. Кузьменко
Консалтинг як інструмент трансформації освітньої політики безпеки в умовах невизначеності *107*

А. А. Телендій
Інформаційно-аналітична підтримка органів публічної влади у мінімізації ризиків продовольчої безпеки в умовах невизначеності *110*

М. В. Шайдулін, А. А. Телендій
Адаптація європейських підходів до управління продовольчою безпекою в Україні в умовах невизначеності *113*

В. В. Чайка, Н. А. Сіцінський
Регуляторні механізми держави у стабілізації продовольчих ринків в умовах невизначеності *116*

О. М. Слоневський, Г. О. Кузьменко
Механізми міжсекторальної взаємодії у публічному управлінні продовольчою безпекою в умовах невизначеності *119*

С. В. Рудь, А. А. Телендій
Стратегічне планування у сфері продовольчої безпеки в умовах невизначеності *122*

О. О. Оліферук, Н. А. Сіцінський
Публічно-приватне партнерство як інструмент зниження продовольчих ризиків в умовах невизначеності *126*

О. В. Настенко, Г. О. Кузьменко
Система управління продовольчими ризиками в публічному адмініструванні: аналітичний та організаційний виміри в умовах невизначеності *129*

А. В. Ігнатенко, Н. А. Сіцінський
Ризик-орієнтований підхід у публічному управлінні продовольчими системами в умовах невизначеності *132*

О. О. Оліферук, Н. А. Сіцінський
Соціально-економічні ризики продовольчої безпеки та управлінські відповіді публічної влади в умовах невизначеності *135*

Є. В. Кравчук, Н. А. Сіцінський
Державна політика продовольчої безпеки: виклики та управлінські інструменти реагування в умовах невизначеності *138*

А. В. Ігнатенко, Н. А. Сіцінський
Ризики продовольчої безпеки як об'єкт управлінського аналізу в системі публічної влади в умовах невизначеності *141*

3. Ризик-орієнтоване публічне управління продовольчою безпекою в умовах воєнного стану. *Вісник НАДУ*. 2025. № 2. URL: https://academy.gov.ua/pages/dop/156/files/2-2025-rizik-orient.pdf
4. Food Risk Management Systems: Analytical and Organizational Dimensions in the Context of Ukraine. *FAO Regional Office*. 2025. URL: https://www.fao.org/europe/publications/detail/en/c/1702345/
5. Інституційно-організаційні механізми управління продовольчими ризиками в Україні. *Адміністративне право і процес*. 2025. № 2(41). URL: https://applaw.net/index.php/journal/article/view/2025-2-04
6. Аналітичне забезпечення управління ризиками продовольчої безпеки: сучасні виклики та інструменти. *Аграрна економіка*. 2025. № 4. URL: https://agroecojournal.org.ua/article/view/2025-4-03
7. Управління ризиками в системі публічного адміністрування продовольчої безпеки: організаційний вимір. *Economics and Law*. 2025. URL: https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economiclaw/article/view/2025-3-05

А. В. ІГНАТЕНКО
здобувач другого (магістерського) рівня освіти, ННІУЕБ

Н. А. СІЦІНСЬКИЙ
д-р наук з держ. упр., професор кафедри ННІУЕБ

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ПРОДОВОЛЬЧИМИ СИСТЕМАМИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Ризик-орієнтований підхід (risk-based approach) у публічному управлінні продовольчими системами є сучасною парадигмою, яка дозволяє органам влади переходити від рівномірного розподілу ресурсів та контролю до концентрації зусиль на найбільш критичних загрозах і вразливих елементах системи. В Україні, де продовольчі системи зазнають комплексного впливу війни, кліматичних змін, енергетичних криз, логістичних обмежень та глобальної нестабільності, такий підхід набуває стратегічного значення для підвищення стійкості та ефективності державної політики [1].

Ризик-орієнтоване управління розуміється як системний процес ідентифікації, оцінки, пріоритизації ризиків, а також розподілу ресурсів і заходів пропорційно до їх рівня та потенційних наслідків для продовольчої безпеки (наявність, доступність, використання, стабільність). Актуальність теми посилюється необхідністю оптимізації обмежених ресурсів в умовах воєнного стану та підготовки до післявоєнного відновлення. Метою даних тез є роз-

крити сутність ризикоорієнтованого підходу, його застосування в публічному управлінні продовольчими системами України, ключові елементи та напрями розвитку.

Ризик-орієнтований підхід базується на принципах [2]:

- пріоритизації — фокус на ризиках з високою ймовірністю та/або тяжкими наслідками;
- пропорційності — ресурси та контрольні заходи відповідають рівню ризику;
- превентивності — акцент на запобіганні, а не лише на ліквідації наслідків;
- динамічності — постійний перегляд та оновлення оцінки ризиків;
- прозорості та доказовості — використання верифікованих даних, моделей та критеріїв.

В Україні концептуальна основа закріплена в [3]:

- Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2027 року (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.07.2024 № 684-р);
- Методиці розрахунку індикаторів продовольчої безпеки (оновлена 2025 р.);
- Національній стратегії ризик-орієнтованого державного нагляду (впроваджується в різних секторах, зокрема харчовому);
- міжнародних стандартах (ISO 31000, принципи FAO щодо ризик-менеджменту в харчових системах, EU risk-based official controls).

Підхід застосовується на всіх рівнях: національному (стратегічне планування), регіональному (ОВА) та місцевому (програми громад).

Система включає такі основні етапи та інструменти [4]:

• ідентифікація ризиків: виробничі (мінування, дефіцит ресурсів, кліматичні аномалії); логістичні (блокада шляхів, енергетичні збої); економічні (волатильність цін, падіння доходів); соціальні (вразливість груп населення, міграція); інституційні (координаційні прогалини, корупційні ризики);

• оцінка та пріоритизація: матриці ризиків (ймовірність → наслідки); кількісні моделі (балансові, сценарні, Monte Carlo); супутниковий моніторинг + AI для оцінки врожайності та загроз;

• планування заходів: превентивні (розмінування пріоритетних земель, створення резервів); контрольні (ризикоорієнтовані перевірки Держпродспоживслужбою); підтримуючі (цільові субсидії на високоризикові регіони/культури);

• моніторинг та перегляд: цифрові дашборди реального часу; регулярні переоцінки (щоквартально/щорічно); зворотний зв'язок від бізнесу та громад.

На місцевому рівні підхід реалізується через локальні матриці ризиків громад (вразливість до енергокриз, міграції, дефіциту ресурсів) та відповідні програми.

В умовах України основні виклики [5]:

- недостатня повнота та оперативність даних (особливо окуповані території);

- обмежена аналітична та цифрова спроможність органів влади;
- фрагментарність міжвідомчої координації;
- ресурсні обмеження для повноцінного ризик-менеджменту;
- висока динаміка воєнних та зовнішніх факторів, що ускладнює прогнозування.

Для посилення ризикоорієнтованого підходу пропонується [6]:

- розробити та затвердити окрему Методику ризик-орієнтованого управління продовольчими системами;
- створити єдину національну платформу ризик-аналізу (інтеграція супутникових даних, Держреєстру, ринкових індикаторів, AI-моделей);
- посилити навчання посадовців (програми НАДС, міжнародні курси з risk management у харчовій сфері);
- запровадити обов'язкові ризикоорієнтовані плани для ОВА та ОТГ;
- розширити партнерство з FAO, ЄС, WFP для методологічної та технічної підтримки;
- інтегрувати підхід у всі стратегічні документи та держпрограми (в т. ч. післявоєнне відновлення).

Ризик-орієнтований підхід перетворює публічне управління продовольчими системами з реактивного на проактивне та ресурсоефективне. В Україні його впровадження є критично важливим для подолання воєнних викликів, оптимізації обмежених ресурсів та підвищення стійкості харчового постачання. Подальший розвиток вимагає законодавчого закріплення, повної цифровізації, посилення аналітичної спроможності та міжнародної співпраці. Реалізація цих заходів дозволить не лише мінімізувати поточні ризики, а й створити сучасну, адаптивну систему управління продовольчою безпекою на рівні європейських стандартів. Подальші дослідження мають фокусуватися на оцінці ефективності ризикоорієнтованих заходів у воєнний та повоєнний періоди.

Джерела

1. Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.07.2024 № 684-р. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-stratehii-prodovolchoi-bezpeky-ukrainy-na-period-do-2027-roku-ta-zatverdzhennia-operatsiinoho-planu-zakhodiv-z-ii-realizatsii-i230724-684
2. Публічне управління продовольчою безпекою в Україні під час війни. *Вісник Херсонського нац. технічного ун-ту*. 2023. URL: https://journals.kntu.kherson.ua/index.php/visnyk_kntu/article/download/28/26/52
3. Assessing Risks in the System of Economic and Food Security in the Current Context: Ukrainian Realities and the Global Environment. *ResearchGate*. 2025. URL: https://www.researchgate.net/publication/391387355_Assessing_Risks_in_the_System_of_Economic_and_Food_Security_in_the_Current_Context_Ukrainian_Realities_and_the_Global_Environment
4. Напрями забезпечення продовольчої безпеки України в умовах російсько-української війни. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2025. № 1(44). URL: http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2025/1/4.pdf

5. Ризик-орієнтоване управління підприємствами в умовах невизначеності зовнішнього контексту. *Аграрний менеджмент та підприємництво*. URL: https://amtp.org.ua/index.php/journal2/article/view/539
6. Продовольча безпека України: виклики та перспективи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. URL: http://www.lsej.org.ua/11_2023/72.pdf
7. Analysis of food security in Ukraine: current realities and future trends. *Social Development*: *Economic and Legal Issues*. URL: https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel/article/view/161

О. О. ОЛІФЕРУК
здобувач другого (магістерського) рівня освіти, ННІУЕБ

Н. А. СІЩІНСЬКИЙ
д-р наук з держ. упр., професор кафедри ННІУЕБ

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ТА УПРАВЛІНСЬКІ ВІДПОВІДІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Соціально-економічні ризики продовольчої безпеки є найбільш гострими та масовими проявами вразливості харчових систем, оскільки безпосередньо впливають на добробут населення, соціальну стабільність та економічну стійкість держави. В Україні, де війна з 2022 року спричинила значне зниження доходів домогосподарств, зростання витрат на продукти, масове внутрішнє переміщення осіб, дефіцит робочої сили в аграрному секторі та інфляційний тиск, ці ризики залишаються критичними навіть у 2025–2026 роках [1].

Соціально-економічні ризики розуміються як загрози, пов'язані з погіршенням економічної доступності продовольства, зниженням купівельної спроможності населення, нерівномірним розподілом ресурсів та соціальною вразливістю груп (малозабезпечені, ВПО, багатодітні сім'ї, літні особи, діти). Актуальність теми посилюється необхідністю балансування між підтримкою виробництва та захистом споживачів у умовах обмежених бюджетних ресурсів. Метою даних тез є проаналізувати ключові соціально-економічні ризики продовольчої безпеки в сучасних умовах України та управлінські відповіді публічної влади на них.

Соціально-економічні ризики є складовою чотирьох класичних вимірів продовольчої безпеки (наявність, доступність, використання, стабільність), але найсильніше проявляються в аспекті економічної доступності та соціальної вразливості.

Вони формуються під впливом [2]: